

Історія села Кисоричі

Кисоричі - село, центр сільської ради, до якої входять села Дерть і Олександрівка. Розташоване за 150 км від обласного центру та 10 км від районного центру. Найближча залізнична станція – Рокитне - Волинське за 10 км.

Площа населеного пункту – 419,7 га.

Населення – 1276 осіб.

Кількість дворів – 441.

День села – 14 жовтня (Покрова Пресвятої Богородиці).

Геральдика с. Кисоричі затверджена рішенням сесії сільської ради від 29 жовтня 2004 року за №52.

Герб с. Кисоричі являє собою щит, розділений вертикально на три частини (1:3 ширини герба). Права сторона зелена, середина золота (яка має знизу чорну смугу), ліва червона. Кольори та елементи герба символізують: три частини герба – три села, що входять до складу сільської ради. Зелений колір символізує ліси, якими багата дана місцевість, золотий – сільське господарство, червоний – належність території до древніх волинських земель.

Прапор сільської ради - квадратне полотнище, розділене горизонтально на три частини. Верхня – зеленого кольору, середня – золотого, нижня – червоного. По центру золотої частини розміщено червоний лапчатий хрест.

Зважаючи на першу документовану форму назви (кисоріч) можна допускати, що назва села пішла від польського слова “kosor”, яке означає “ручка серпа”, “кочерга”. Перша письмова згадка про Кисоричі зареєстрована в актовій книзі Житомирського міського уряду кінця XVI століття (1582-1588рр.).

Село Кисоричі було засновано в глибоку давнину. Про це свідчать назви деяких урочищ. Скажімо, урочище Татарське, за народними переказами назване так тому, що під час наступу монголо-татар на Київську Русь тут стояв загін татар.

Або урочище Великодне, яке має підвищену місцевість і оточене непрохідними болотами, де ховались жителі села в період монголо-татарського завоювання.

Перші жителі села заселяли територію, яка в давнину називалася Староселище, в якому було 57 будинків. Давніми поселеннями є Виборок та Зимник. В період феодальної роздробленості Київської Русі (12-13 ст.) територія нашого села відносилась до Турово-Пінського князівства.

Наприкінці 13 ст. на початку 14 ст. скориставшись ослабленням Русі, литовські і польські феодали захопили західні землі колишньої Київської держави, в тому числі і землі нашого села. Український народ і наші предки не раз повставали проти поневолювачів.

Загострення класової боротьби привело до того, що литовські і польські феодали в 1569 році на спільному з'їзді в Любліні оголосили унію - об'єднання Литви і Польщі в єдину державу – Річ Посполиту. Внаслідок цього українські землі перейшли до Польщі. Польські пани спільно з місцевими феодалами почали захоплювати українські землі, вони позбавили наших селян їх мови і культури, яка в цьому краї дуже своєрідна.

В 1596 році на соборі в Бресті було проголошено унію православної і католицької церкви на

території України і Білорусії. Нова уніатська церква стала однією із форм духовного поневолення українського народу. Існує гіпотеза, що Святовоскресенська церква, яка побудована в нашому селі без жодного гвіздка, а зараз знаходиться в місті Переяславі як історична пам'ятка, була побудована наприкінці 16 в першій половині 17 століття. Це можна стверджувати тим, що за народними переказами, церкву відвідували загопи українських козаків під проводом

Святовоскресенська церква

Богдана Хмельницького в середині 17 ст. (1648-1654 рр.) під час визвольної війни українського народу проти польських феодалів.

Про життя мешканців Кисоричі можна судити на підставі загального становища селянства Волині в другій половині 16 і першій половині 17 століття - обезземелення селян, запровадження ренти. У 80-х роках 16 століття в Овруцькому повіті, до якого входили Кисоричі, панщина становила 3-4 дні на тиждень.

У 18 столітті тут діяв гайдамацький рух. В 1750 році поблизу села перебував загін Івана Подоляки.

Після возз'єднання Волині з Росією (1793 рік - другий поділ Польщі) селяни зазнавали релігійних утисків, лишилась і ненависна панщина. Поступово жителі села Кисоричі, як і всі державні селяни, були переведені на оброк 1839-1859 рр.

Після ліквідації кріпосного права основні принципи реформи 1861 року поширилися і на державних селян. Указом 16 серпня 1863 року їх переведено в розряд селян-власників і обкладено викупними платежами строком на 49 років. Жителі с.Кисоричі з 1875 року перейшли на викуп землі, що була в їх користуванні. З 1876 до 1889 рік в селі Кисоричі була школа грамоти, в якій навчали писати, читати 20 хлопчиків. Початкові відомості грамоти давав один вчитель.

З середини 19 століття село було волосним центром однойменної волості Овруцького повіту Волинської губернії, віддалене від губернського центру Житомира на 200 верств, від повітового центру і пошти на 130 верств, найближча залізнична станція Сарни була за 50 верств.

У селі було волосне правління і народне училище. Волость об'єднувала 7 сільських общин, у які входило 32 населених пункти. Дворів у селі було 49, жителів 380 чоловік. Дворів у Кисорицькій волості – 1167, населення – 7213 чоловік.

Вже в 1905 році в селі відкривається однокласне сільське училище. На початок 1906 року село Кисоричі налічувало 97 дворів і проживало тут 695 жителів. Уже в той час був перший хутір - Кисорицький Млинок, де проживало 4 сім'ї, які налічували 22 жителі. В 1908-1912 роках жителі села Кисоричі в результаті Столипінської аграрної реформи, були переселені на хутори. В селі лишилося лише п'ять будинків. В цей час виникло багато хуторів: Боровина, Велика нива, Навугол, Заміст, Ріпка. Шубча, Рогов, Гряда, Довгань, Діброва, Млинок, Олександрівка, Коромисло, Бозок та інші. На хуторах Діброва, Олександрівна, Довгань, Боровина жили польські поселенці. В цей період відкрилась в селі школа, де навчались хлопчики, початкові відомості грамоти давав один учитель.

Тяжко жилося селянам на хуторах. Земля оброблялась примітивними знаряддями. Свого хліба не вистачало і на півроку. Тому селяни змушені були йти на роботу до поміщиків, на кам'яні кар'єри, на столярний і лісопильний заводи.

Не дивлячись на те, що люди жили в лісі, хати будували маленькі, освітлювались вони лучиною. На ноги взували личаки і ходили в домотканому одязі. Дарами лісу користуватись можна було тільки тоді, як купиш так званий «квит».

Перша світова війна 1914-1918 рр. зумовила загальний занепад господарства. Багато кисорчан брали участь у цій війні. Незабаром в селі було проголошено радянську владу (січень 1918 рік) та невдовзі його окупували австро-угорські загарбники. Після краху австро-німецької окупації в селищі Охотникове (яке згодом буде перейменовано в Рокитне і стане районним центром) і в село Кисоричі ввійшли війська Директорії, які виступали проти більшовиків. Але восени 1920 року за допомогою імперіалістичної Антанти, Польща знову окупувала Західну Україну. 21 березня 1920 року був створений Сарненський повіт, куди увійшла Кисорицька гміна.

З 1920 року тут господарювали польські магнати і експлуатували працю місцевих жителів. Великі земельні угіддя належали графу Прушинському, який мав 11 жилих будинків, де жили 58 робітників, що працювали на нього. В селі була цегельня Товбіна, на якій працювали 12 чоловік, смолярня і циркулярка Давида Шахновського, паровий тартак Кольбера і паровий млин

Віри Товбіни. Продукція цегельні збереглася в господарствах старожилів до сьогоднішнього дня, а також у шкільному музеї (див. фото). Лісопильня з'єднувалася вузькоколійкою з Рокитним. Вагонетки з лісом тягли по колійці коні.

4 лютого 1921 року Ровенщину поділили та включили до складу новоутворених Волинського та Польського воєводства, де Сарненський повіт, до якого входила Кисорицька гміна, увійшов до Польського воєводства.

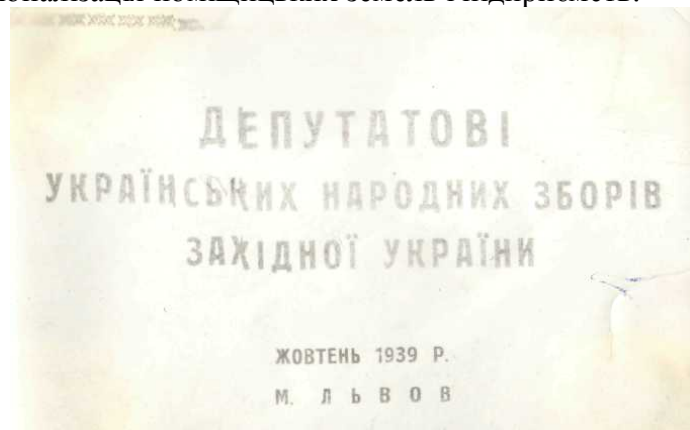
18 березня 1921 року був підписаний Ризький мирний договір між Радянською Росією та буржуазно-поміщицькою Польщею. За умовами цього договору за Польщею залишилась Західна Україна в тому числі і наше село, де на південному сході його території було встановлено польсько-радянський кордон.

За переписом 1921 року в селі нараховувалось 182 двори. 1174 чоловік населення. Через злидні половина дітей не відвідували школу. В селі існувала початкова школа, в якій працювали вчителі Леонід Мартинчук, Надія Мартинчук та Марія Глозовська. Навчання велося на польській мові. Селян заставляли приймати католицьку віру. Український народ відповідав протестом на всі утиски польських панів. У 20-30 роках робітники, що працювали на підприємствах, не раз страйкували. Тож 23 серпня 1937 року робітники каменоломень "Ямно" Кисорицької гміни перервали роботу і страйкували з приводу не врегулювання фірмою їх зарплати.

Кисорчани одні із перших зустрічали Червону армію 17 вересня 1939 року, адже через окраїну села проходив радянсько-польський кордон. В перші дні у селі було створено селянський комітет - орган радянської влади. Мешканці Кисорич та навколишніх сіл обрали депутатом народних зборів Західної України селянина з Кисорич - Павлюка Степана Васильовича, якого народ обрав першим головою сільської Ради. З встановленням радянської влади в селі почалася націоналізація поміщицьких земель і підприємств.

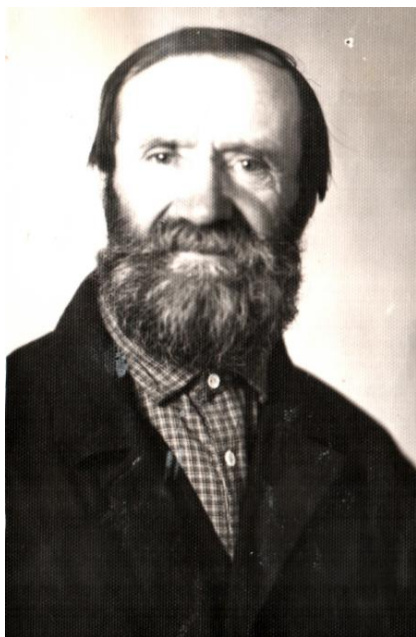
Павлюк С.В. – перший голова сільської ради, депутат Народних Зборів Західної України

Посвідка депутата

В 1939 році в селі відкривається Кисорицька семирічна школа - прогресивка, де діти навчалися рідною мовою. Велася велика робота по виконанню всеобучу, відкрилася вечірня школа для дорослих, створилися гуртки по ліквідації неписьменності. Організувалась с/г артіль, головою якої був Крук Василь Зосимович.

Перші колгоспники

Ничипорчук Семен

Євпат Федора Іванівна

Трохимчук Василина

Однак селянам недовго довелося будувати радянське життя. 15 липня 1941 року Кисоричі окупували німецько-фашистські загарбники, які пограбували сільськогосподарську артіль, спалили школу в Кисоричах, на хуторі Олександрівка та інші громадські приміщення. В населення забрали майже всю худобу, зерно і майно. З села на каторгу в Німеччину вивезли 65 чол. Та не скорилось катам населення. Тривалий час тут базувалися партизанські загони Ковпака, з'єднання генерала Бегми. На хуторі Діброва діяла під керівництвом партизанського загону ім. Держинського підпільна комсомольська організація Олени Зюльковської. Значна частина селян із зброєю в руках захищали рідну землю на фронтах Великої Вітчизняної війни.

Під натиском і ударами Червоної Армії з 4 по 6 січня 1944 року селище Рокитне, в тому числі і Кисоричі, були визволені воїнами 635-го Червонопрапорного Ордена Суворова третього ступеня стрілецького полку 143-1 Конотопсько-Коростенської Червонопрапорної Ордена Суворова 2 ступеня стрілецької дивізії, що входила до складу 13-ої армії першого Українського фронту. Але на перешкоді будівництва нового життя стояли українські буржуазні націоналісти. Вони

знищували радянських людей, розпалювали національну ворожнечу. З особливою жорстокістю діяла банда, яку очолював "Курган" він же Ілля Тарасович Євпат, який займав посаду над районного коменданта СБ та інші банди. Ці головорізи замордували активних учасників боротьби проти польських панів Федора Андрійовича Трохимчука з дружиною Федорою Аникіївною, голову сільради Федора Савича Васильчика, голову сільськогосподарської артїлі Василя Зосимовича Крука. Не пожаліли кровожадні звірі і вчительку Кисорицької школи Ганну Дмитрівну Дмитрук, яка приїхала ще до війни з Одеського педагогічного училища, щоб сіяти зерна науки серед поліських дітей. Вони вдерлися вночі в квартиру, де жила Ганна Дмитрівна, схопили її, виштовхали з хати, завели в ліс і там закатували. Але цього їм здалося замало. Вони ще раз повернулися в хату і потягли за собою її маленьких дітей Вітю і Марусю. Біля трупа матері їх повбивали. Від рук українських буржуазних націоналістів загинула сім'я Іллі Онуфрійовича Трохимчука. Повністю були знищені польські хутори Довгань, Боровина, Олександрівка. В честь загиблих односельчан в селі побудовано обеліск Слави, який завжди уквітчаний поліськими вінками. Адже він поставлений тим, хто не дожив до щасливого сьогодні, не зміг виховати своїх дітей, засівати ниви, на яких колосився б хліб.

Важко було відбудовувати зруйноване господарство, та поліщуки не рахувалися і наполегливо трудилися. Значною подією в житті хліборобів Кисорич було 18 вересня 1948 року - відновлення колгоспу, в який вступили на перших зборах 128 сімей. Першими вступили до колгоспу "30 років ВЛКСМ" жителі нашого села Адам Герасимович Крупенко, Іван Онисимович Сич, Іван Миколайович Волошин та багато інших. Поступово господарство поповнилось новою технікою. Головою правління колгоспу було обрано Павла Лук'яновича Більця. Пізніше колгосп було перейменовано в колгосп ім. Маленкова. В другій половині 50-х років колгосп названо "40 років Жовтня". З 1986 по 1990 роки колгосп "40 років Жовтня" рентабельне господарство, яке в 1990 році мало чистий прибуток 810 тис.крб. В колгоспі працювали допоміжні підприємства – деревообробне та переробки сільськогосподарської продукції, кам'яний кар'єр. В 1992 році колгосп "40 років Жовтня" перейменовано в АТ "Нива". У 1999-2000 роках створено сільськогосподарське приватне підприємство "Відродження".

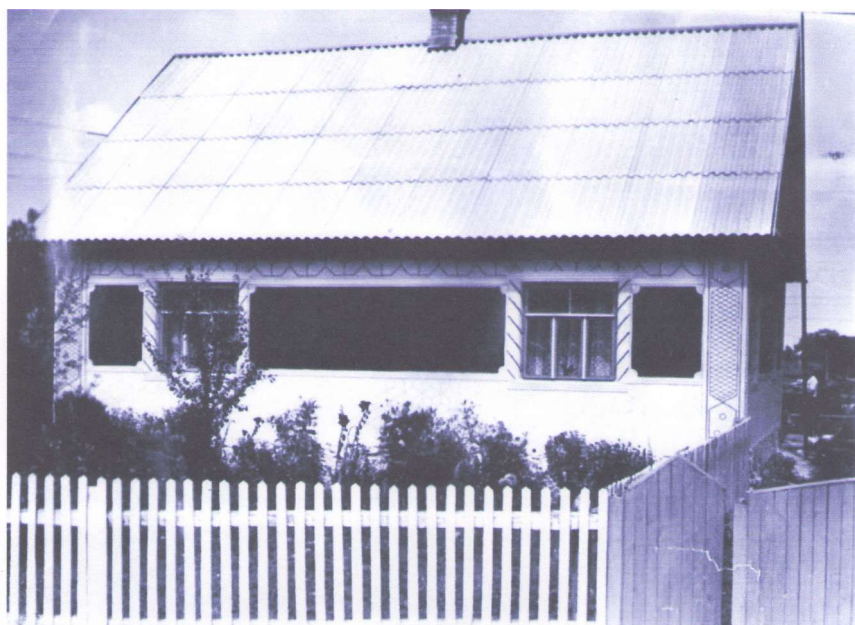
За самовіддану працю кращих трудівників господарства нагороджено орденами і медалями. Ордена Трудового Червоного Прапора удостоєні тракторист колгоспу Антон Петрович Білець, технік по відтворенню стада Іван Сергійович Єсипчук, Орденом слави III ступеня – шофер Петро Олексійович Єсипчук. Багато працівників нагороджені медалями "За трудову відзнаку". Серед них доярки Уляна Степанівна Дем'янчук, Антоніна Іванівна Кушнір, Марина Минівна Білець, телятниця Анастасія Левівна Трохимчук, ланкова колгоспу Парасковія Тимофіївна Бричка.

Сьогодні наше село щоденно змінюється. На території сільської ради функціонують загальноосвітня школа I-III ступенів, дошкільний навчальний заклад, стадіон, спорт – майданчик, Будинок культури на 400 місць, фельдшерсько-акушерський пункт, відділення зв'язку, бібліотека, сільськогосподарське приватне підприємство "Відродження", лісництво, автозаправка "Ракіта", підприємство "Діабаз", три приватні пилорами, працюють продуктові та промислові магазини, крамниці. Працюють в селі два промислові підприємства: ТОВ «Граніт» - по виробництву пиломатеріалів та ТОВ «Укрекопаливо» - по виробництву торфобрикетів.

Вулиці забруковані, більша частина заасфальтована. Село забудоване добротними будинками, особливо гарні ті, що будуються в останнє десятиріччя. Візиткою нашого села є діюча церква, побудована в 1910 році і освячена на Покрову Пресвятої Богородиці, настоятелем якої близько 40 років є отець Іоанн, благочинний Рокитнівського району. Цей день є престольним святом села.

Зразкова вулиця с.Кисоричі

Зразковий двір с.Кисоричі

Історична довідка с.Дерть

Село Дерть засноване на початку ХІХ століття переселенцями з нинішнього Олевського району Житомирської області та з сіл Сехи і Сновидовичі Рокитнівського району Рівненської області.

Назва села походить від слова „дерти". Прибулі мешканці дерли кору на соснах, заготовляючи живицю та лозу для виготовлення постолів і посуду. Село відносилось до Сновид овиць кого маєтку пана Немировича. У 1912 році в селі нараховувалось 40 будинків.

У 1960 році в селі створений колгосп „Маяк", який у 1999 році - в селянсько-фермерське господарство „Поліська Нива", з 2006 року - фермерське господарство „Поліська Нива".

Село Дерть відноситься до Кисорицької сільської ради Рокитнівського району Рівненської області.

На території села розміщені:

- загальноосвітня школа І-ІІ ступенів ,в якій навчається 74 учні;
- сільський клуб, бібліотека;
- відділення зв"язку;
- фельдшерсько-акушерський пункт;
- дитячий садок „Сонечко";
- ФГ „Поліська Нива";
- церква Свя тої Параскеви (1992 р.)
- приватна пилорама;
- 272 двори,в яких проживає 769 чоловік

Історична довідка с.Олександрівка

Село Олександрівка утворилось у 1908-1912 роках внаслідок столипінської реформи від однойменного хутора.

На цьому хуторі жили здебільшого польські поселенці. Вочевидь, від власного імені одного із них АБЕК8АЖ)ЕК і пішла назва села..

Село Олександрівка відноситься до Кисорицької сільської ради Перша письмова згадка про це село відноситься до 1915 року. На території села розміщені:

- загальноосвітня школа І ступеня ,у якій навчається 12 учнів,
- сільський клуб,
- фельдшерсько-акушерський пункт;
- відділок СГПП „Відродження",
- СП „Перлина",
- приватна пилорама;
- 149 дворів, в яких проживає 484 чоловік.

Урочища біля села

Кубикове – жив колись чоловік, якого прозвали кубиком.

Печки – місце, де колись добували дьоготь

Рогов – поле, яке нагадує ріг.

Великодня – місце переховування від монголо – татар населення в ніч перед Великоднем.

Цегельня – за часів панування Польщі на цьому місці стояла цегельня.

Довгань – довге поле.

Дуброва – дубовий ліс віком понад 200 років.

Франкове – земельний наділ, який належав Франку.

Ганька – хутір, господинею якого була Галина.

Став – колись копали став для замочування конопель.